

**RECENZJE / REVIEWS**

IWONA ŚNIAROWSKA

**KS. WOJCIECH GUZEWICZ, *HISTORIA PARAFII I KOŚCIOŁA W SKARŻYNIE*, WYDAWNICTWO DIECEZJALNE ADALBERTINUM, ELK 2014, SS. 228**

Książka stanowi monografię parafii Skarżyn położonej na terenie północno-wschodniej Polski, w krainie Wielkich Jezior Mazurskich. To obszar obecnego dekanatu Biała Piska i diecezji elckiej. Jej przeszłość sięga jednakże czasów średniowiecza. Najpierw był tu ośrodek protestancki, po II wojnie światowej osiedlili się na tych terenach katolicy. Dla nich w 1989 r. erygowano parafię. W 2014 r. parafia obchodziła zatem 25. rocznicę powstania i był to doskonały moment do pojawienia się pogłębionego studium przyczyn i okoliczności powstania parafii, jej dziejów, działalności duszpasterskiej i społecznej kolejnych proboszczów, form i metod pracy oraz innych zagadnień.

Prezentowana praca jest utrzymana na wysokim poziomie naukowym. Autor jest zasłużonym prasoznawcą, historykiem, regionalistą, teologiem, poetą... W jego dorobku naukowym znaleźć można blisko 600 publikacji, w tym około 60 książek, 200 artykułów naukowych i prawie tyle samo artykułów popularnonaukowych. Resztę stanowią recenzje, przedmowy i wstępy, tłumaczenia, utwory poetyckie itd.<sup>1</sup> Jeśli chodzi o historię parafii, nie jest to pierwsza tego typu książka ks. prof. Wojciecha Guzewicza. Do tej pory ukazały się opracowania dotyczące parafii Mikaszówka (w powiecie augustowskim), parafii Rożyńsk Wielki (w powiecie piskim) oraz parafii Cichy (w powiecie oleckim)<sup>2</sup>.

Publikacja o parafii Skarżyn ukazuje najpierw historię życia tutejszych chrześcijan w czasach, kiedy zamieszkiwali ją głównie ewangelicy, a po strasznych doświadczeniach II wojny światowej – losy przybyłych na te ziemie katolików. Ludność należąca do parafii miała korzenie pruskie, ale też niemieckie i polskie. Z czasem zaczęła dominować język niemiecki, także w świątyni. Było to widoczne zwłaszcza XIX w. i w pierwszej połowie XX w. Nic w tym dziwnego,

IWONA ŚNIAROWSKA, nauczycielka języka polskiego w Szkole Podstawowej w Skarżynie; e-mail: iwona.sniarowska@gmail.com

<sup>1</sup> Zob. W. Guzewicz, *Wykaz publikacji ks. prof. dra hab. Wojciecha Guzewicza za lata 1993–2012*, „Studia Elckie” 15(2013), nr 3, s. 419–444.

<sup>2</sup> W. Guzewicz, *Parafia Mikaszówka 1907–2007*, „Episteme” 61(2007), ss. 224; tenże, *Parafia Rożyńsk Wielki 1958/1982–2008*, Wydawnictwo Diecezjalne Adalbertinum, Elk 2008, ss. 224; tenże, *Parafia Cichy 1952–2009*, Wydawnictwo Diecezjalne Adalbertinum, Elk 2010, ss. 256.

ponieważ cały obszar Mazur pozostawał pod wpływem kultury niemieckiej. Dopiero skutek II wojny światowej i klęski poniesionej przez Niemcy, odpowiedzialne za jej wybuch i skutki, sytuacja uległa radykalnej zmianie. Decyzją wielkich mocarstw, ale też dzięki staraniom wielu Polaków, ziemie te zostały przyłączone do Polski. Jednak zanim zapadły te ustalenia, wielu Mazurów i Warmiaków uciekło z miejsca urodzenia i zamieszkania, obawiając się okrucieństw żołnierzy Armii Czerwonej.

Po 1945 r. w Skarżynie i okolicznych miejscowościach osiedlili się przybysze z różnych stron Polski, przede wszystkim z sąsiednich terenów – ziemi grajewskiej, szczuczynskiej, wąsoskiej i innych. To sprawiło, że miejscową ludność czekał trudny proces integracji. Działania te wspierali duszpasterze, początkowo dojeżdżający ze Szczuczyna, Niedźwiadnej, Rożyńska Wielkiego oraz Drygał. Dopiero w 1958 r. w Skarżynie utworzony został samodzielny wikariat najpierw parafii Drygały (działał kilka miesięcy), a następnie Białej Piskiej. Odtąd można mówić o intensyfikacji życia kościelnego.

Pokaźna część monografii ks. Guzewicza dotyczy jednak – co oczywiste – spraw religijnych. Już w rozdziale pierwszym znajdziemy podrozdział *Powstanie i organizacja parafii w Skarżynie*, bogato ilustrowany fotokopiami pism urzędowych powstałych w tej sprawie w latach 50. i późniejszych. Cały rozdział czwarty poświęcony został życiu religijnemu. Dane zestawione w monografii ukazują parafię okrzeplą, dobrze funkcjonującą, z poważnymi osiągnięciami tak w sferze materialnej, jak i duchowej. Za miernik tych osiągnięć można uznać np. zdolność wiernych do samodzielnego działania. W przypadku parafii Skarżyn apostołstwo świeckich wyrażało się w takich formach organizacyjnych, jak Parafialny Zespół Caritas, Szkolny Zespół Caritas, Żywy Różaniec, Dzieło Nieustannej Nowenny oraz Apostolat Margaretki. Udało się rozbudować także społeczność ministrantów.

Niezwykle interesujący jest rozdział trzeci. Zawiera skrupulatny, profesjonalny opis miejsc kultu, wsparty rycinami i dokumentacją fotograficzną. Z kolei rozdział piąty traktuje o inicjatywach i życiu społecznym parafian. Przedstawiono tu m.in. historię i działalność Szkoły Podstawowej w Skarżynie, Ochotniczej Straży Pożarnej w Skarżynie oraz gospodarkę leśną na tych terenach.

Książkę kończą aneksy, w których zamieszczono biogramy powołanych z parafii, wykazy osób należących m.in. do Żywego Różańca, Apostolatu Margaretka oraz informacje o świętach związanych z odpustami parafii.

Merytorycznie praca jest bez zarzutu. Oczywiście badanie zagadnień rozgrywających się w parafiach musi operować typologiami i porównaniami, jeśli nie ma się zmienić w suche rejestrowanie mnóstwa wydarzeń. Ks. prof. Wojciech Guzewicz tak właśnie postępuje w omawianej książce, dzięki czemu pokazuje problemy, jakie rodziły się w owej historii i ich przejawy. Rozprawa ks. prof. Wojciecha Guzewicza o kościelnych dziejach parafii Skarżyn, oparta na bardzo starannie zebranej i wzorowo wykorzystanej podstawie źródłowej, w sposób istotny uzupełnia stan badań nie tylko nad kościelnymi dziejami parafii i diecezji ełckiej, ale stanowi cenny wkład do badań nad historią Kościoła w Polsce.